

Het huidige onderzoek duurzame elektriciteit leveranciers schiet zijn doel voorbij

Maarten Meijburg en Ruut Schalij
19 november 2015

Het onderzoek “Duurzaamheid Nederlandse stroomleveranciers” heeft weer zijn groene ranglijst van energiebedrijven gepresenteerd. Die jaarlijkse ranglijst is inmiddels flink omstreden. De grote energiebedrijven zoals Nuon, Essent, Eon en Engie werken er niet meer aan mee. Zij vinden dat de onderzoeksmethode grote energiebedrijven onevenwichtig beoordeelt en daardoor tot oneerlijke resultaten leidt. Terwijl deze bedrijven wel meer dan 75% van de elektriciteit in Nederland leveren. Als deze bedrijven, die de grootste stempel drukken op de duurzaamheid van elektriciteitslevering, niet meer aan het onderzoek willen meewerken, rijst de vraag of het onderzoek zijn doel niet voorbij is gestreefd?

Volgens het rapport is het doel tweeledig. Het onderzoek moet particulieren en kleinzakelijke afnemers inzicht geven in de duurzaamheid van hun elektriciteitsleverantie en elektriciteitsleveranciers stimuleren om duurzame keuzes te maken om een steeds grotere bijdrage te leveren aan de transitie naar een schone energievoorziening. Bij de presentatie lijkt de nadruk te liggen op het eerste. Hoewel relevante informatie over de duurzaamheid van de elektriciteitslevering belangrijk is, denken wij dat de realisatie van het tweede doel prioriteit zou moeten hebben. Om dat doel te verwezenlijken is het noodzakelijk dat de grote energiebedrijven zich aangesproken voelen door het onderzoek. Bij die bedrijven is immers de grootste duurzaamheidswinst te realiseren. De vraag is dan hoe de onderzoeksmethode kan worden aangepast om er voor te zorgen dat alle energiebedrijven zich er in kunnen herkennen en er door worden gestimuleerd om hun duurzaamheidsprestaties te verbeteren? Om die vraag te beantwoorden moeten we antwoorden zoeken op de volgende vragen:

1. Hoe maken we de duurzame prestaties van de onderzochte bedrijven meer vergelijkbaar?

2. Welke aanpassingen in de onderzoeksmethode dragen bij aan een vollediger beeld van de echte duurzaamheidsprestaties en -inspanningen van de bedrijven?
3. Hoe kan er voor worden gezorgd dat de *best practices* (goede en navolgbare duurzame innovaties) in het onderzoek naar voren komen en navolging kunnen krijgen?
4. Hoe kan er voor worden gezorgd dat de resultaten van het onderzoek bijdragen aan het versnellen van de energietransitie?

Hoewel het moeilijk te beantwoorden vragen zijn, zijn er toch een aantal relevante antwoorden te geven. Betreffende de eerste vraag valt op dat het huidige onderzoek in beperkte mate rekening houdt met de context waarin de verschillende bedrijven moeten opereren. Zo wordt er in het onderzoek geen rekening gehouden met de bestaande structuur van de grote Nederlandse energieleveranciers. De bestaande productiemix weegt bijvoorbeeld zwaar mee in de resultaten. Terwijl een bedrijf, bijvoorbeeld vanwege afspraken met *stakeholders* en contractuele of maatschappelijke verplichtingen (er moet bijvoorbeeld bij desinvesteringen rekening worden gehouden met het verlies aan arbeidsplaatsen), beperkte flexibiliteit heeft om die mix te vergroenen.

Tegelijkertijd hebben grote bedrijven betere toegang tot financieringsbronnen. Het geeft ze meer mogelijkheden investeringen in duurzame energiebronnen te doen. Er zou daarom in de onderzoeksmethode gecorrigeerd kunnen worden voor de impact van een aantal contextvariabelen, zoals de toegang tot financieringsbronnen en verplichtingen ten opzichte van *stakeholders* (bijvoorbeeld de overheid, vakbonden en aandeelhouders), om de bedrijven beter vergelijkbaar te maken. Het is immers de bedoeling om bedrijven jaarlijks af te rekenen op de duurzame inspanningen die ze realiter kunnen doen en niet om ze af te straffen voor zaken die ze niet of beperkt kunnen beïnvloeden.

Om een vollediger beeld te geven van de echte duurzaamheidsprestaties en -inspanningen kan in de onderzoeksmethode wat scherper aan de duurzame wind gevaren worden. Hierdoor kan de transparantie over de duurzaamheid van de elektriciteitslevering worden verhoogd en een bijdrage worden geleverd aan het verduurzamen van Nederland. Daarvoor zou ook de grijze bijdrage in duurzame leveringen moeten worden meegenomen. Op dit moment is het niet mogelijk om elektriciteit van zon en wind te leveren zonder de back up van conventionele

centrales. Dus ook de groenste bedrijven gebruiken grijze elektriciteit om een stabiele levering van grillige weersafhankelijke elektriciteit van zon en wind te garanderen. Deze aanpassing kan dan ook een stimulans zijn voor bedrijven om in alternatieve back up media, zoals opslag en vraagsturing, te investeren.

Daarnaast kunnen garanties van oorsprong (GVO's) buiten beschouwing van het onderzoek worden gelaten. GVO's dragen nauwelijks bij aan de verduurzaming van de energiemix. Alleen indien er een vaste relatie tussen levering en duurzame energiebron bestaat, door het bezit van een centrale of een langjarig contract, mag die als groen worden meegeteld. Ook de toegepaste frictiemarge van 20% voor de duurzame *sourcing* van klantenportfolio's kan buiten beschouwing blijven. Als een klein bedrijf hard groeit en een tekort aan groene energiebronnen moet worden aangevuld met grijze elektriciteit dan is dat voor dat jaar de realiteit. Het jaar daarop zal het bedrijf dan weer meer groene stappen kunnen maken met de extra inkomsten van de gegroeide klantenportfolio.

De onderzoeksresultaten moeten een gekwantificeerde vertaling zijn van concrete duurzame inspanningen van bedrijven. Die inspanningen moeten een fysieke bijdrage leveren aan de verduurzaming van Nederland. De huidige onderzoeksmethode maakt het mogelijk om zonder fysieke duurzame inspanningen toch bovenaan de ranglijst te komen. Een bedrijf hoeft daarvoor bijvoorbeeld slechts tegen zeer geringe kosten GVO's aan te schaffen uit zon en wind. Investerings in fysieke zon- en windcapaciteit en in capaciteit om de grillige productie van wind en zon met de vraag te matchen zijn daarvoor niet nodig. Op basis van de huidige onderzoeksmethode kan Eon spectaculair op de ranglijst stijgen nu het zijn conventionele capaciteit ondergebracht heeft in een andere onderneming. Daarentegen zou een groene kampioen als Qurrent kunnen kelderren als de Stichting Doen de onderneming zou overdoen aan een bedrijf met veel kolencapaciteit. Deze voorbeelden tonen aan dat de resultaten van het onderzoek significant kunnen veranderen zonder dat er een echte duurzame inspanning is geleverd. Deze vormen van verduurzaming zouden in een aangepaste onderzoeksmethode kunnen worden uitgesloten of veel minder zwaar worden meegewogen.

Om bedrijven te stimuleren van elkaar te leren, kan in de onderzoeksmethode de toepassing van innovatieve duurzame technieken, zoals het gebruik van slimme opslagmethodes en innovatieve investeringen in duurzame mobiliteit en warmte,

worden meegenomen. Goede scores op innovaties zal andere bedrijven stimuleren om die innovaties als *best practices* toe te passen. De mate waarin bedrijven innovatief zijn, zowel qua onderzoek als bij het toepassen van innovatieve technieken, zou naar draagkracht kunnen worden meegewogen in de onderzoeksmethode.

Om uitkomsten van het onderzoek ook een extra stimulans te laten zijn voor de verduurzaming van Nederland zou een deel van de pot voor de SDE+-subsidies kunnen worden gereserveerd voor die bedrijven die echte duurzame inspanningen hebben geleverd. De erkenning door de overheid van de resultaten zal ook voor consument een extra stimulans zijn om op basis van de onderzoeksresultaten een leverancier te kiezen.

Het huidige onderzoek over de duurzaamheid van de elektriciteitslevering lijkt zijn doel voorbij te schieten. Bij een aantal bedrijven is de indruk ontstaan dat de opdrachtgevers een bepaalde vooringenomenheid hebben. Hierdoor ontbeert het onderzoek draagvlak. Door een aantal aanpassingen in de onderzoeksmethode door te voeren kan zowel het draagvlak voor het onderzoek als de kans op het halen van de gestelde doelen worden vergroot. Hiermee wordt tevens voorkomen dat de resultaten van het onderzoek verworden tot een duurzaam hoerabegrip voor de marketing doeleinden. De onderzoeksresultaten kunnen dan echt een stimulans zijn voor bedrijven om Nederland te verduurzamen. En dat is nodig want uit ander onderzoek blijkt dat Nederland achter loopt op zijn duurzame doelstellingen.

© 2015 Energeia. Alle rechten voorbehouden.